

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ส้มเป็นผลไม้ที่รู้จักกันมานาน และนิยมบริโภคกันทั่วโลก เป็นแหล่งของคุณค่าทางอาหารที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ วิตามินซี และเอ ส้มสามารถใช้บริโภคได้ทั้งผลสดและแปรรูป นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์สำหรับปรุงอาหาร เป็นเครื่องสำอาง สมุนไพร และยังใช้เป็นไม้ประดับได้อีกด้วย ลักษณะของส้มเป็นไม้พุ่มขนาดกลาง ทรงพุ่มค่อนข้างกลม แผ่กว้างเล็กน้อย เชื่อกันว่าพืชตระกูลส้มเป็นพืชท้องถิ่นดั้งเดิมของเขตร้อนและเขตกึ่งร้อนของเอเชียและหมู่เกาะในคาบสมุทรมลายู แล้วกระจายไปยังส่วนอื่น ๆ ของโลกในระยะเวลาต่อมา ในประเทศไทยมีการปลูกพืชตระกูลส้มหลายชนิด เช่น ส้มเขียวหวาน ส้มเกลี้ยง ส้มตราบ ส้มจุก ส้มโอบ ส้มจี๊ด มะนาว และมะกรูด เป็นต้น สำหรับประวัติการปลูกส้มเขียวหวานในประเทศไทยเริ่มมีมาแต่เมื่อใด ไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัด กล่าวกันว่าคงจะนำเข้ามาพร้อมกับชาวจีนอพยพเมื่อประมาณร้อยกว่าปีมาแล้ว และได้มีการเพาะเมล็ดขยายพันธุ์จนได้เป็นพันธุ์ "ส้มเขียวหวาน" ดังที่เห็นในปัจจุบัน แหล่งที่ปลูกดั้งเดิม คือ เขตตำบลบางมด ซึ่งอยู่ในเขตราชบุรีบูรณะ และเขตบางขุนเทียน ระยะเวลาจากสภาพสวนส้มบริเวณบางมดที่เปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งปัญหาในด้านน้ำเค็ม น้ำเสียและอื่น ๆ ทำให้พื้นที่ปลูกส้มเริ่มกระจายออกไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เช่น พื้นที่ปลูกจังหวัดปทุมธานี สระบุรี นครนายก นอกจากนี้ยังแพร่กระจายไปปลูกในแหล่งอื่น ๆ ทั่วไปอีกด้วย เช่น แพร่ น่าน สุโขทัย อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เป็นต้น

ส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง เป็นส้มในกลุ่มส้มเปลือกอ่อนเช่นเดียวกับส้มเขียวหวานเป็นส้มที่ขายได้ในราคาดีที่สุดในกลุ่มส้มเปลือกอ่อนด้วยกัน เนื่องจากเป็นส้มที่มีรสชาติดี คือ มีรสชาติเข้มข้น รสหวานแหลมติดอมเปรี้ยวชนิด ๆ ชานน่ม และมีกลิ่นหอม แหล่งกำเนิดเดิมอยู่ที่จังหวัดยะลา โดยมีการนำเมล็ดพันธุ์จากประเทศจีนมาปลูก และเกิดการกลายพันธุ์จนดีกว่าต้นแม่ ซึ่งส้มที่ปลูกที่ยะลาจะเรียกว่า "ส้มพันธุ์โชกุน" มีผิวส้มเป็นสีเขียว ต่อมา ดร.บัณฑิต จิระวัฒนากุล ประธานกรรมการบริษัท เชียงใหม่ธนาธร จำกัด หรือเฮียเป็งฮวด เจ้าของสวนส้มธนาธร ได้นำส้มโชกุนมาทดลองปลูกที่อำเภอฝางเมื่อประมาณ 12 ปีก่อน ซึ่งจากสภาพดินและอากาศที่เอื้ออำนวยทำให้ผลผลิตส้มที่ออกมามีคุณภาพ มีรสชาติที่ดีมาก และผิวส้มเป็นสีเขียวทอง ดร.บัณฑิต จึงได้

เรียกชื่อส้มนี้ว่า "ส้มสายน้ำผึ้ง" นอกจากนี้ผลผลิตที่ออกตามปีฤดูของส้มจะอยู่ในช่วงเดือน ธันวาคม ถึง มกราคม จึงทำให้ส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งเป็นที่นิยมและต้องการของตลาดมาก

จากการที่ส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งเป็นที่ต้องการของตลาด เป็นที่นิยมบริโภคทั้งในและต่างประเทศเป็นส้มที่มีคุณภาพและราคาสูงกว่าส้มทั่วไป มีราคาดีกว่าไม้ผลชนิดอื่น (ลิ้นจี่, ลำไย, มะม่วง) การให้ผลผลิตไม่ตรงกับฤดูกาลของส้มชนิดอื่น และผลไม้ชนิดอื่นปลูกง่ายและให้ผลผลิตเร็ว จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้มีผู้สนใจเข้ามาลงทุนปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งที่อำเภอฝางเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และเกษตรกรในท้องถิ่นก็หันมาปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งแทนไม้ผลชนิดอื่น ทำให้พื้นที่ปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งเพิ่มมากขึ้น ตามรายละเอียดในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 พื้นที่เพาะปลูกพืชสวนเศรษฐกิจในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อพืชสวน	ปี	พื้นที่ปลูก (ไร่)			ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
		ให้ผล	ยังไม่ให้ผล	รวม				
ส้มสายน้ำผึ้ง	2538	470	451	921	3,000	1,410	80	112.80
	2539	800	2,900	3,700	3,200	2,560	60	153.60
	2540	3,280	1,420	4,700	3,500	11,480	50	574.00
	2541	5,357	2,155	7,512	3,000	16,071	50	803.55
	2542	10,417	2,325	12,742	4,000	41,668	30	1,250.04
ส้มสีทอง	2538	1,135	1,725	2,860	4,000	4,540	35	158.90
	2539	2,600	950	3,550	4,000	10,400	30	312.00
	2540	3,700	280	3,980	4,500	16,650	25	416.25
	2541	3,184	796	3,980	5,000	15,920	25	398.00
	2542	2,682	732	3,414	4,000	10,728	18	193.10
ส้มพร้อมดัด	2538	280	290	570	4,000	1,120	40	44.80
	2539	520	112	632	4,000	2,080	35	72.80
	2540	820	104	924	4,500	3,690	25	92.25
	2541	739	185	924	5,000	3,695	40	147.80
	2542	794	61	855	4,000	3,176	25	79.40
ลิ้นจี่	2538	36,400	-	36,400	1,200	32,760	20	655.20
	2539	32,890	-	32,890	1,200	29,601	15	444.01
	2540	22,349	-	22,349	800	11,621	20	232.42
	2541	22,349	-	22,349	600	469.30	80	37.54
	2542	21,778	-	21,778	600	13,066.80	25	326.67

ที่มา : สำนักงานเกษตร อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1.1 (ต่อ) พื้นที่เพาะปลูกพืชสวนเศรษฐกิจในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อพืชสวน	ปี	พื้นที่ปลูก (ไร่)			ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
		ให้ผล	ยังไม่ให้ผล	รวม				
ลำไย	2538	400	280	680	880	352	10	3.52
	2539	600	1,320	1,920	1,100	660	12	7.92
	2540	900	1,217	2,117	1,200	1,080	12	12.96
	2541	1,670	1,064	2,734	600	35.07	100	3.51
	2542	7,182	-	7,182	600	4,309.20	25	107.73
มะม่วง	2538	2,452	273	2,725	852	2,089	15	31.34
	2539	2,566	452	3,018	950	2,437	12	29.25
	2540	2,709	531	3,240	950	2,573.55	15	38.60
	2541	3,015	851	3,866	800	2,412	16	38.59
	2542	3,866	-	3,866	800	3,092.80	15	46.39

ที่มา : สำนักงานเกษตร อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

จากตารางที่ 1.1 จะเห็นว่าพื้นที่ปลูกส้มในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง จาก 921 ไร่ ในปี 2538 จนถึงปัจจุบันในปี 2542 มีพื้นที่ปลูกถึง 12,742 ไร่ แต่ในขณะที่พื้นที่ปลูกลิ้นจี่ มะม่วง ลำไย เกือบจะไม่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของพื้นที่การปลูกเลยหรือเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำมาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดว่ามีการเข้ามาลงทุนปลูกส้มด้วยเงินทุนจำนวนเงินสูง ได้แก่การลงทุนของสวนส้มทรายทอง มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 3,000 ไร่ สวนส้มธาราร มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 3,000 ไร่ เป็นต้น และจากตารางที่ 1.1 จะเห็นว่าเมื่อพื้นที่ปลูกส้มมีมากขึ้นจะแปรผันตรงกันข้ามกับราคาของส้มที่ลดลงจากราคา 80 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2538 เป็น 60 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2539 และ 30 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2542

จากการสัมภาษณ์คุณถวิล ทาศักดิ์ หัวหน้างานไม้ผล สำนักงานเกษตร อำเภอฝาง ทำให้ได้รับทราบว่า ปัจจุบันมีผู้ลงทุนปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งเพิ่มมากขึ้น และผลผลิตของส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งในปัจจุบันยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เมื่อเป็นเช่นนี้ คาดว่าในระยะเวลาดังกล่าวนี้ แนวโน้มพื้นที่ปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งจะเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ และคาดว่าแนวโน้มทางด้านราคาส้มก็จะลดลงตามจำนวนพื้นที่ที่ปลูกมากขึ้นด้วย นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรบางรายทำให้ทราบว่าเกษตรกรที่ปลูกส้มในปัจจุบันเดิมเคยทำสวนลิ้นจี่มาก่อน แต่เนื่องจากลิ้นจี่มักมีปัญหาในเรื่องผลผลิตและราคาของผลผลิตทุกปี ทำให้หันมาทำสวนส้มแทน

ซึ่งให้ผลตอบแทนที่แน่นอนและสูงกว่า ประกอบกับเกษตรกรและนักลงทุนรายใหม่มีข้อมูลพื้นฐานในการลงทุนน้อย การลงทุนของเกษตรกรมักอาศัยประสบการณ์เดิม ๆ ไม่เน้นเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร เงินทุน ทำให้เกิดอัตราเสี่ยงในการลงทุน ซึ่งหน่วยงานราชการเองก็ไม่มีข้อมูล และไม่มี การเข้ามาส่งเสริมดูแลอย่างจริงจัง ดังนั้นการศึกษาการลงทุนปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง จึงมีลักษณะ เฉพาะที่ต้องทำการศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อผู้สนใจและต้องการจะลงทุนจะได้ใช้ข้อมูลเป็น แนวทางในการพิจารณาตัดสินใจ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากการที่ส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง กำลังได้รับความนิยมจากผู้บริโภคทั่วไปอย่างกว้างขวาง เนื่องจากรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากส้มพันธุ์อื่น ๆ ทำให้ในปัจจุบันราคาของส้มพันธุ์ สายน้ำผึ้งอยู่ในระดับราคาที่สูง จึงใจให้เกษตรกรทำการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นตามกันอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ปลูกไม่ผลชนิดอื่นกลับเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง (ตามตารางที่ 1.1)

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการ ลงทุนปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงมิติต่างๆ ของโครงการที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการปลูกส้มพันธุ์ สายน้ำผึ้ง เช่น มิติทางด้านเทคนิค มิติทางด้านการจัดการ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้าน การตลาด มิติทางด้านการเงิน และมิติทางด้านเศรษฐกิจ

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดการตัดสินใจในการปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งของ เกษตรกร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา การได้รับการฝึก อบรม สัดส่วนพื้นที่การปลูกไม่ผลต่อขนาดพื้นที่ถือครอง อัตราส่วนรายได้จากการปลูกไม่ผลต่อ สิ้นทรัพย์รวม ประสบการณ์ของผู้ประกอบการ ราคาเปรียบเทียบของส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งเทียบกับ ไม่ผลอื่นที่ปลูกในท้องถิ่น สัดส่วนเงินทุนของตนเองกับเงินกู้ยืม ความเพียงพอของแรงงานที่ ต้องใช้ ความเพียงพอของปริมาณน้ำที่ต้องใช้ เป็นต้น

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

การลงทุนทำสวนส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง เป็นการลงทุนที่ต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก โครงการ ต้องใช้ระยะเวลาหลายปีถึงจะได้เงินทุนคืนและต้องมีการดูแลรักษาต้นส้ม ตลอดจนถึงมีการ

จัดการที่ดี ตลอดอายุโครงการ จึงจะทำให้โครงการลงทุนประสบความสำเร็จ ดังนั้นหากเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องได้มีข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาไว้ใช้เป็นแนวทางพิจารณา ตัดสินใจ และดำเนินการโครงการต่อ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการลงทุน สำหรับประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษามีดังนี้

1.3.1 ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง เช่น การปลูก การดูแลรักษา เทคนิค และการจัดการตลาด และผลกระทบที่มีต่อสังคม ซึ่งเกษตรกรที่ทำอยู่เดิมแล้ว จะได้นำข้อมูลไปใช้ปรับแก้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น สำหรับผู้ลงทุนรายใหม่ จะได้เข้าใจสภาพทั่วไป และความยากง่ายในการลงทุนปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง

1.3.2 ทำให้เกษตรกรหรือผู้สนใจลงทุน ได้ทราบถึงต้นทุน รายได้ และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาที่จะตัดสินใจลงทุนปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง

1.3.3 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจลงทุนปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง ว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง ที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกหรือไม่ปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง ซึ่งผู้ลงทุนจะได้นำปัจจัยเหล่านี้ มาใช้ประกอบการตัดสินใจให้รัดกุมยิ่งขึ้น

1.3.4 เป็นประโยชน์ต่อสถาบันการเงินทั้งของภาครัฐ และภาคเอกชน ในการใช้ข้อมูลจากการศึกษารั้งนี้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์โครงการเงินกู้ของเกษตรกร และผู้สนใจลงทุนทั่วไป

1.3.5 ทำให้ผู้สนใจ ผู้เกี่ยวข้องทั้งหน่วยราชการ และภาคเอกชน ได้ใช้ข้อมูลจากการศึกษาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และส่งเสริมให้การทำสวนส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งเป็นอาชีพที่สำคัญ และมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษานี้ เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง ของเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งขนาดไม่เกิน 30 ไร่ ในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาทางด้านปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงทุนปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งของเกษตรกรและผู้สนใจลงทุน